

# Poslužitelj ili *server*, pitanje je sad

**Je li engleski postao službeni jezik informacijsko-komunikacijske industrije? Svakako, ali to vrijedi i za neka druga područja. Poslušajte samo ekonomiste ili menadžere. Svaka struka formira svoj žargon u kojem presudni utjecaj najčešće ima jezik nacije koja je njen predvodnik ili začetnik.**

Je li to loše? Svakako nije dobro, tome svakodnevno svjedočimo slušajući loše izgovorene izvorne engleske riječi, još gora pohrvaćivanja i hibride s engleskim korijenima i hrvatskim sufiksima (ili prefiksima). Možda je još gore od samog usvajanja tehničkih izraza širenje takve prakse na druge izraze za koje postoje istoznačni ili jednakovrijedni hrvatski izrazi.

Možemo li tome doskočiti? Možemo pokušati, nastojeći naći čim više hrvatskih izraza, gdje je to moguće i potrebno. Pri tome treba biti oprezan i odmjeran – prevođenje tehničkog žargona zahtijeva sudjelovanje znalaca jezika s jedne strane (budimo realni, malo inženjera ima šira znanja o jeziku) i znalaca struke s druge strane, jer na kraju, cilj je da u hrvatskom dobijemo riječ koja ima smisla i ne traži stalno pisanje izvornika u zagradama. U protivnom nam je bolje zadržati izvornik i pisati ga u kurzivu ili pod navodnicima. Jezik je poput živog organizma – mijenja se i prilagođava, ali ne trpi djelovanje na silu.

Sljedeći problem je dosljednost – deklarativno želimo prevesti sve, dok u praksi, čini se, prevodimo samo ono što nam odgovara, ili mislimo da je lakše. Dakle, zašto je *server* - poslužitelj, a *grid* – grid? Ako smo već odlučili prevesti sve tehničke izraze na hrvatski, zašto onda zaista ne prevedemo sve? Zato što su uvriježeni? Po meni, to nije dovoljno dobar argument, tim više što ostavljamo prostor za tvorbe poput *web poslužitelja* koje sigurno ne pripadaju u dobar hrvatski. Uostalom, zašto bi uopće bio *poslužitelj*? Mene ta riječ asocira na osobu pa mi se nameće pitanje zašto je upravo ona odabrana kada možda postoji bolji izbor koji više odgovara stroju? Je li to razlog zbog kojega se ova riječ rijetko ili uopće ne koristi?

No, prosječnog inženjera ne muče ovakve dileme – njemu je *server* jednostavno bliži od poslužitelja jer je ono što pojam označava u pravilu usvojio koristeći izvor na engleskom jeziku. Mogu navesti i suprotan primjer – sučelje je vrlo dobar prijevod za *interface*, kratak je, dakle ekonomičan i dovoljno blizak izvornom značenju da bude jasan.

Inače, smatram da su doslovni prijevodi osjetljivo područje, pogotovo u inženjerskom žargonu, jer je mnoštvo stručnih izraza kojima se služimo nastalo iz internih šala, metafora, jezičnih dosjetki i igara, žargonizama itd., koji u doslovnom prijevodu na hrvatski mogu ispasti smiješni i neprihvatljivi. Uzmimo samo *hardware*, koji izvorno znači željezarija. Ako u SAD uđete u *hardware store*, možete kupiti plug, nakovanj, možda i sačmaricu, ali ne i računalo. Inzistiranje da u prijevodu ostane trag izvornika izrodilo je neke zaista čudne kandidate, recimo – očvrseje. Koliko se takav izraz ukorijenio u našem jeziku, vidljivo je i po učestalosti njegove upotrebe.

Uostalom, da citiram «Hrvatski jezični savjetnik» (urednici L. Hudeček, M. Mihaljević, L. Vukojević, Institut hrvatski jezik i jezikoslovlje itd., Zagreb, 1999.):

«Načela za vrednovanje istoznačnih naziva i stvaranje novih naziva su:

1. domaće riječi imaju prednost pred stranima (npr. naziv *kompjutor* bolje je zamijeniti nazivom *računalo*)
2. nazivi latinskoga i grčkoga podrijetla imaju prednost pred nazivima preuzetim iz engleskoga, francuskoga, njemačkoga itd., npr. *referencija* je bolje nego *referenca*
3. prošireniji naziv ima prednost pred manje proširenim (npr. naziv *računalo* prošireniji je od naziva *rednik*)
4. naziv koji je korisnicima prihvatljiviji ima prednost pred nazivom koji je manje prihvatljiv; to se može utvrditi anketom
5. naziv mora biti usklađen s (fonološkim, morfološkim, tvorbenim, sintaktičkim) sustavom hrvatskoga jezika (npr.

*tenis-klub* treba zamijeniti nazivom *teniski klub*, *brojčano-slovčane oznake s brojčano-slovne oznake*)

6. kraći nazivi imaju prednost pred duljim (npr. *jedinica za obradbu* je *obradnik*)
7. naziv od kojega se lakše tvore tvorenice ima prednost pred onim od kojega se ne mogu tvoriti tvorenice
8. naziv ne smije unutar istoga terminološkog sustava imati više značenja
9. značenje naziva ne smije se bez valjana razloga mijenjati – ako jedan naziv već ima određeno značenje, ne treba istomu nazivu davati nova značenja
10. naziv ima prednost ako odgovara pojmu kojemu je pridružen i odražava svoje mjesto u pojmovnome sustavu, a o tome može odlučiti predmetni stručnjak.

Ta se načela naravno ne mogu primjenjivati mehanički, ali o njima valja voditi računa pri sređivanju nazivlja.»

Kad već citirani primjer navodi *rednik* pada mi na pamet da bi se onda FER mogao zvati Fakultet elektrotehnike i redništva. Da je slučajno bilo tako kada sam ja diplomirao, ne bih znao kamo da s diplomom krenem tražiti posao, u ETK ili u sanitarnu inspekciju. (U vrijeme kada je moja mama išla u školu, nije bilo higijeničara, nego reduša.)

Na kraju, kako se u prevođenju može otići predaleko pokazuje anegdota po kojoj su Nijemci odustali od prijevoda za modem, koji bi bio otprilike das Ferndatenübertragungsgerät. Mislim da je jasno zašto!?



**Opisujući komunikacijska rješenja inženjeri najčešće posežu za izrazima na jeziku na kojemu su o njima i učili, a tu je danas primat preuzeo engleski. Može li hrvatski jezik produkcijom prihvatljivih stručnih termina iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija pratiti njihov sve brži razvoj?**